

Kamu Kurum ve Kuruluşları NELER YAPABİLİR?

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı:

- Çocukların gelişimlerini sağlıklı bir şekilde tamamlayabilmeleri için ailelere ve çocuklara yönelik olarak psiko-sosyal destek verilmeli.
- Kadın hakları ve sağlığı konusunda koruyucu hizmetler yürütülmeli.

Sağlık İl Müdürlükleri:

- Sağlık hizmetlerinin eksiksiz ve her kesime ulaşması konusunda çalışmalar yapılmalı.
- Madde bağımlılığı ile mücadele çalışmaları yürütülmeli.
- Bulaşıcı hastalıklar konusunda önleyici çalışmalar yapılarak insanların bilinçlendirilmesi sağlanmalı.
- Hijyenik ve temiz yaşam alanı oluşturulması konusunda ailelere yönelik çalışmalar yapılmalı.

Milli Eğitim İl Müdürlükleri:

- Eğitimin sürekliliğinin sağlanması konusunda çalışmalar yapılarak çocukların her alanda gelişimine katkı sağlanmalı.
- Çocukların içinde buldukları durum sebebiyle eksikliklerinin tamamlanması için telafi eğitimleri düzenlenmeli.

Kaymakamlık:

- Çatışma Bölgesinden aniden göç etmek zorunda kalan ailelerin temel ihtiyaçlarının (barınma, beslenme, giyim vb.) karşılanması konusunda çalışmalar yapılmalı.
- Geçici ekonomik destek çalışmaları yürütülmeli.

DİKA (Dicle Kalkınma Ajansı):

- Yaşanan çatışma olaylarından etkilenen esnafın ve bölgedeki ticari faaliyetlerin canlandırılması konusunda mesleki eğitim ve hibe çalışmaları yapılarak bölgedeki ekonomiye katkı sağlanmalı.

Kolluk Kuvvetleri:

- Bireylerin can ve mal güvenliğinin sağlanması konusunda önlemler almalı.

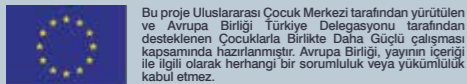
SİVİL TOPLUM KURULUŞLARI Neler Yapabilir?

Sivil toplum kuruluşlarının yapacağı çalışmaların, kamu kurum ve kuruluşlarınca desteklenmesi yürütülecek çalışmaların daha verimli olmasını sağlayacaktır.

2016 yılında Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgesel Çocuk Hakları Çalıştaylarında öne çıkan çözüm önerileri, bölgede bulunan sivil toplum kuruluşları temsilcileri ile yapılan görüşmelerde de aynen yankılanmıştır:

- Çocukların anayasal hakların eksiksiz yerine getirilmesi için çalışmalar yapılmalı.
- Sanatsal ağırlıklı sokak eylemlerinin planlanması.
- Çocuk haklarının yayılması ve çocuklarla geliştirilmesi için çalışmalar yapılmalı.
- Çatışmalarda örselenmiş çocukların durumlarının yazılı ve görsel medya yoluyla kamuoyunun dikkatine sunmak, çözümler aramak
- Toplum genelinde hak temelli farkındalıkların artırılması ve etkili savunuculuk yapmak için görünürlük (broşür, afiş, tiyatro vs.) çalışmaları yapılmalı.
- Hak temelli sivil toplum kuruluşları ile birlikte çalışmaların yapılmasının sağlanması.
- Eğitimin sürekliliği sağlanması
- Saha çalışmalarına öncelik verilmeli.

Çatışma bölgelerinde yaşayan ve göç etmiş çocukların sorunları çok önemli olmasına rağmen bu konuya ulusal ve uluslararası çalışmalarda öncelik verilmemektedir. Bu konunun öncelik kazanması için çalışmaların hızlanması yayılması gerekmektedir.

Bu proje Uluslararası Çocuk Merkezi tarafından yürütülen ve Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu tarafından desteklenen Çocuklarla Birlikte Daha Güçlü çalışması kapsamında hazırlanmıştır. Avrupa Birliği, yayının içeriği ile ilgili olarak herhangi bir sorumluluk veya yükümlülük kabul etmez.

Hazırlayanlar:
Ahmet Keleş, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği
Zoro Ceylan, Sosyal Hizmet Uzmanları Derneği

Bölgesel Çocuk Hakları Notları Serisi: Güneydoğu Anadolu Bölgesi

ÇATIŞMA BÖLGELERİNDEKİ ÇOCUKLAR

GENEL BAKIŞ

UNICEF'in verilerine göre dünyada 7 yaşın altında 87 milyon çocuk çatışma bölgelerinde yaşamaya çalışıyor. Kriz koşullarında yaşamaya çalışan çocuklar fiziksel tehlikelerin yanı sıra derin psikolojik hasar riskiyle de karşı karşıya kalmakta.¹

Son yıllarda ülkemizdeki duruma baktığımızda; 2011 yılından bu yana Suriye'de yaşanan iç karışıklıklarla başlayan ani göç dalgası, bölgede uygulanan sokağa çıkma yasakları, yaşanan zorunlu yerinden edilmeler, bölge insanı ve sivil toplum kuruluşlarının deneyimsiz olması, yaşadıkları bölgeden yerinden edilmelerin çocuklar üzerinde daha kalıcı etkiler bırakmasına neden olmaktadır.

Alandaki sivil toplum kuruluşlarının gerçekleştirdikleri farklı çalışmalarda çatışma bölgesinden göç ederek Mardin'e yerleşen ailelerin büyük çoğunluğunun çatışmalara tanıklık etmiş olduğu gözlemlenmiştir. Bu durumun oluşturmuş olduğu olumsuz etkilerin ortadan kaldırılması hususunda; bölgedeki sivil toplum kuruluşlarının sayıca ve kapasite olarak yetersiz olması, psiko-sosyal rehabilitasyon, beden ve ruh sağlığı gibi konularda çocuklara yönelik olarak yeterince çalışma yapılamıyor olması, ortaya çıkan sorunların daha kalıcı izler bıraktığı nedeniyle "**ÇATIŞMA BÖLGELERİNDEKİ ÇOCUKLAR**" konusu bu bilgi notunda ele alınmıştır.

İç karışıklıkların başladığı Mart 2011'den bu yana, günden güne artan sayıda Suriye vatandaşı Türkiye'ye uluslararası koruma bulmak amacıyla gelmekte ve ülkemiz bu kişilere geçici koruma sağlamaktadır. Suriye'deki insan hakları ihlallerinde 2012 ve sonrasında ortaya çıkan hızlı artış, insani yardım ihtiyaçlarında dramatik artışları da beraberinde getirmiştir. İç karışıklıkların başlamasından bu yana, Suriye ile güçlü tarihi, kültürel ve komşuluk bağları olan Türkiye Cumhuriyeti bu durumdan etkilenen Suriye vatandaşları için "açık kapı" politikası izlemiştir.

Göç İdaresi verilerine göre 2016 itibari ile 10 şehirde kurulmuş olan 25 geçici barınma merkezinde 269.150 Suriyeli mülteciye ev sahipliği yapılmaktadır. Bununla birlikte, geçici barınma merkezleri dışındaki 2.313.450 Suriyeli mülteciye sağlık, eğitim ve gıda yardımı sağlanmaktadır.² UNICEF'in Nisan 2016 tarihinden itibaren verdiği verilere göre de Türkiye'de 1,490,033 Suriyeli çocuk bulunmaktadır.³ Kamplarda, okul öncesi de dahil olmak üzere, okul çağındaki tüm çocuklar için eğitim hizmetleri mevcuttur ve Türkiye vatandaşlarına verilen standartta sağlık hizmetleri verildiği İçişleri Bakanlığı tarafından belirtilmiştir.

200 BİN İNSAN ZORUNLU GÖÇ ETTİ VE —75 ÇOCUK— HAYATINI KAYBETTİ!

Basına yansıyan haberlere göre 2015 yılı Haziran ayı itibariyle Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde yaşanan çatışmalar ve sokağa çıkma yasakları nedeniyle sadece Nusaybin, Silvan, Bismil, Derik ve Cizre'de Göç-Der Diyarbakır Şubesi tarafından yapılan saha çalışmasında 200 bin insanın zorunlu olarak göç ettiği tespit edilmiştir. ⁴

Sokağa çıkma yasakları döneminde İHD (İnsan Hakları Derneği) tarafından hazırlanmış olan araştırma raporunda; 9 kentin en az 35 ilçesinde

uygulanan sokağa çıkma yasaklarında insan hakları ihlalleri meydana geldiği belirtilmiştir. Başta yaşam hakkı ihlali olmak üzere, kişi ve konut dokunulmazlığı, barınma, beslenme, sağlığa ve eğitime erişim, iletişim, gösteri ve protesto hakkı, haksız ev baskınları-gözaltı ve tutuklamalar gibi birçok konuda insan hakları ihlalleri gerçekleşmiştir. 25 Temmuz 2015 tarihinden 25 Temmuz 2016 tarihleri arasında sokağa çıkma yasaklarının sürdüğü il ve ilçelerde, 75'i çocuk en az 320 sivil yurttaşın yaşamını yitirdiği yasaklar boyunca, yüzbinlerce insanın zorunlu göçe maruz bırakıldığı belirtilmiştir. Aynı tarihler arasında 275' i çocuk olmak üzere toplam 7884 kişi genellikle gece yarısı baskınlarla gözaltına alınmış olup, 81' i çocuk olmak üzere toplam 1959 kişinin tutuklanmış olduğu belirtilmiştir. ⁵

Çocuklarda Ortaya Çıkabilecek Sorunlar CİDDİ BOYUTLARA ULAŞABİLİR!

Diyarbakır Kent Konseyi çocuk meclisinin yapmış olduğu saha çalışmasında da çatışmalı dönemde çocuklarda görülen davranış problemleri ortaya konmuştur. Saldırganlık, kendine ve çevresine zarar verme eğilimi, konuşma bozuklukları, altını islatma, içe dönme, küntlük, tırnaklarını yeme, oyun alanlarının yıkılmasıyla evden dışarı çıkamama ve çevreye uyum sorunu ve somatik belirtiler (yüzü kapalı insanlar görünce, polis görünce, bayılma, ateş yükselmesi) gözlemlenmiş olduğu belirtilmiştir. Yaşanan olaylar nedeniyle yapılan saha çalışmalarının sonucunda yetişkinlerde gözlemlenen belirsizlik duygusu, ekonomik sıkıntılar, ruhsal çökkünlük hali, aşırı uyarılmışlık ve uyku problemlerinin çocuklara da yansıdığı görülmüştür. ⁶

Dünyanın birçok yerinde silahlı çatışma ortamından doğrudan ya da dolaylı etkilenen çocukların ruh sağlığı ile ilgili çalışmalar yapılmaktadır. Çatışma ortamında yaşayan çocuklar çatışmada taraf olabilmekte, yakınları öldürülebilme, zorunlu olarak göç etmek zorunda bırakılabilmekte, şiddet olaylarına doğrudan tanık olma gibi şekillerle çocuklar şiddetten doğrudan etkilenebilmektedirler. Böylelikle günlük yaşantıları, okula devam etme durumları, alışkanlıkları ve rutinleri sekteye uğramakta ya da doğrudan altüst olmaktadır. Buna ek olarak sağlık, barınma, beslenme, korunma gibi temel ihtiyaçlara erişmede sıkıntılar yaşayabilmektedirler. Bu durum çocuklar üzerinde ağır travmalar oluşturmakta ve psikolojik desteğe ihtiyaçları göz önüne çıkmaktadır. Buradan yola çıkarak Uluslararası Kızıl Haç'ın çalışmaları, çocukların psiko-sosyal esenliğinin sağlanması için aşağıdaki üç en temel şartların sağlanması gerektiğinin altını çizmektedir.

Aile bağları ve ilişkilerinin sıkı tutulması: çocukların ebeveynleri ya da bakımından sorumlu kişiler ile ilişkilerinin sıkı tutulması çocukların diğer insanlara güven duygusunun gelişmesine ve böylelikle zamanla çevresine de güvenebilmesine olanak tanıyacaktır. Bu durum bir çocuğun sağlıklı ruhsal gelişimi için çok önemlidir.

Günlük yaşantıda istikrar ve rutinlerin oluşması: böylelikle çocukların çevrelerine karşı güven duygusunun oluşması kolaylaşacaktır.

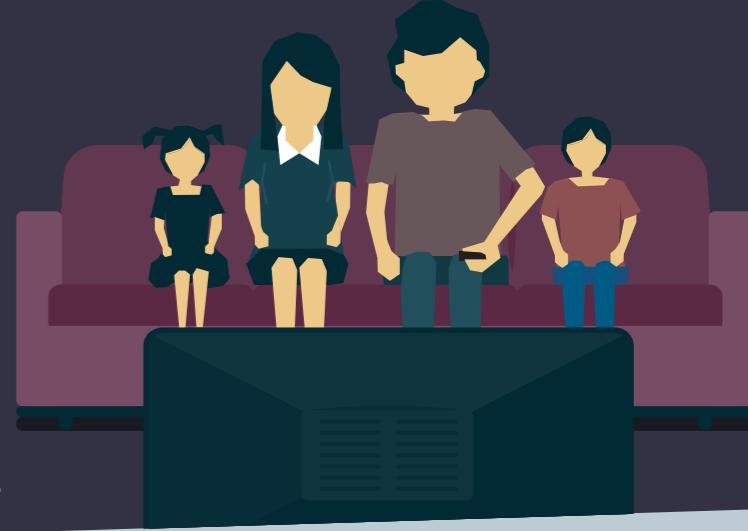
Çocukların kendilerine yönelik zarardan korunmaları: çocukların toplumda savunmasız durumları, kendilerinin istismar ve sömürden içinde buldukları topluluk ve toplum tarafından korunma hakları vardır.⁷

Çatışma bölgelerinde yaşayan çocuklara yansıyan sorunlar ile ilgili yeterli çalışma olmadığından farklı sivil toplum temsilcileri ile yapılan görüşmelerde şu noktalara değinilmiştir:

Bu çocuklar;

- Suça meyilli,
- Öğ alma duygusunu içselleştirmiş,
- Madde bağımlılığı yüksek,
- Başarı seviyesi düşük,
- Ruh sağlığı bozuk,

bireyler oluşmasına neden olmuş olduğunu belirtmişlerdir. Mardin ilinde 2016 yılında yapılan ikinci Çocuk Hakları Çalıştayında katılımcılar da bu belirti ve sorunların görülebileceğini belirtmişlerdir.

Çocuklarla Travmatik Olaylar Sonrasında NASIL KONUŞMALIYIZ?

- Çatışma ve şiddet haberleri televizyon, radyo, internet ve sosyal medyada, yetişkinlere yönelik bir dille yer almaktadır. Çözüm, çocukların bu haberlere erişimini engellemek değil, çocukların ikincil travma yaşamasını önlemek için onlarla pozitif bir iletişim kurmaktır.

- Çocuklarla bu olayları konuşurken şunlara dikkat edilebilir;

- Çocuklar bu şiddet olaylarının neden medyana geldiğini, bunun sonuçlarının ne olduğunu merak edebilirler. Çocukların soru sormasına izin verilmelidir.
- Bu sorulara dürüst ve doğru cevaplar verin ancak konuyu çocuğun olgunluğuna uygun olarak anlatın. Çocuklara her ayrıntıyı anlatmak zorunda değilsiniz ancak onları korumak için doğru olmayan şeyler söylemeyin. Çocukları, gördüklerinde baş etmeleri güç olan, belirgin bir şekilde şiddet içeren görsellere erişiminden korumak gereklidir.
- Çocukların duygusal tepkilerine dikkat edilmelidir. Çocuklar için hissettikleri duyguların yetişkinler tarafından anlaşılması önemlidir. Korkmuş, endişeli, kızgın ya da üzüntülü olabilirler. Bu durumlarda çocuklara ne hissettiklerini sormaktan ziyade, böyle olaylar karşısında bu şekilde hissetmenin normal olduğunu anlatın. Onlara hissettiklerini anlatmaları için olanak tanıyın ama hissettiklerini farklı bir şekilde reaksiyon vermeleri gerektiği izlemeyin
- Çocuklar şiddetten ve çatışmadan etkilenen kişilere ne kadar yakınsa o kadar çok konuşmak isteyeceklerdir. Ancak bu olaylardan etkilenen kimseyi tanıımıyorlarsa bu dramatik olayların onları çok da yakından ilgilendirmediğini hissetmelerine izin verilmelidir.
- Çocuklar için oyun oynamak önemli iletişim ve duyguları ile başa çıkma araçlarındandır. Konuyla ilgili öğrendikleri şeyler, dramatik olaylar, çocukların oyunlarında ortaya çıkması normal ve sağlıklı bir durumdur.⁸

¹ UNICEF Basın Notu, "7 yaşın altındaki 87 milyon çocuk çatışmadan başka bir şey bilmiyor" 23 Mart 2016 (İnternet sitesi: https://www.unicef.org/media/media_90745.html)

² T.C. İçişleri Bakanlığı Göç İdaresi, "Geçici Korunamız Altındaki Suriyeliler" (İnternet sitesi: http://www.goc.gov.tr/icerik3/gecici-korunamiz-altindaki-suriyeliler_409_558_5601)

³ UNICEF Türkiye'deki Suriyeli Çocuklar", Nisan 2016 (İnternet sitesi: www.unicef.org/turk/uploads/files/Suriyeli_Cocuklar_Bilgi_Notu_Nisan%202016_1.pdf)

⁴ Milliyet, "Korkutan Göç Araştırması", 11 Aralık 2015 (İnternet sitesi: www.milliyet.com.tr/korkutan-goc-arastirmasi-diyarbakir-yerelhaber-1108226/1)

⁵ İnsan Hakları Derneği, "Çatışmalı Ortamlarda Meydana Gelen İnsan Hakları İhlalleri Araştırma Raporu, 24 Temmuz 2015-24 Temmuz 2016"

⁶ Diyarbakır Kent Konseyi Çocuk Meclisi Çalışma Raporu

⁷ ICRC Raporu, "Silahlı Çatışma ve Diğer Şiddet Durumlarından Etkilenen Çocuklar", 2011, Cenevre (İnternet sitesi: www.icrc.org/eng/assets/files/publications/icrc-002-4082.pdf)

⁸ Norveç Kamu Denetçisi Yayını, "Travmatik Olaylarla İlgili Çocuklarla Nasıl Konuşmalıyız?", 2011